DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

NFLAMMATIONE
IN GENERE

NDULTU GRATIOSÆ
FACULTATIS MEDICÆ

PRÆSIDE

BURCARDO DAVIDE
MAUCHART,

ED. ET CHIR. D. MED. ANAT. CHIR. BOT.
P. P. O. CONSIL ET ARCHIAT.
WIRTEMBERG.

PRO LICENTIA
SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES RITE CAPESSENDI.

RESPONDENTE AC AUTHORE.

ALLO HENR. BECHER, Waiblinga-Wirt.

d. 16. April. An. MDCCXL. ventilata.

TUBINGÆ,
Typis ROEBELIANIS.

PRÆFATIO.

MIraberis quidem, *Lector benevole,* quod tale dissertationis inauguralis thema elegerim, quod non modo ab antiquioribus satis fuerit superque excussum, sed a recentioribus etiam toties recoctum, solidisque principiis tum physico-mathematicis, tum medicis confirmatum. Verùm quid hodie quæso dici potest, quod non sit dictum jam olim ? Reproducuntur utplurimum in scenam res eædem, nova saltem veste indutæ, ac externa novitate quadam se commendant nihilosecius. Sistam igitur & ego tenuibus hisce pagellis aliquod specimen, quod, si non novitate, vel ingenii acumine, brevitate tamen & claritate, imo & amplissima, eaque gravissima disputandi materia se commendet, numerosum scilicet morborum genus : *Inflammationem*, non ea quidem intentione, ut variantes sententias vel recenseam, vel refellam, vastissimumque inflammationum campum emetiar totum, sed illis modo inhæream, quæ ve-

riora quæque potiora mihi videbuntur. Si tamen a recto tramite aberravero, rectiora edoceri paratus, veniam, quam exoro, me impetraturum esse confido faciliorem.

§. 1.

S*Olidis* atque *fluidis* partibus *constare corpus* nostrum vel solo externorum sensuum testimonio patet clarissime.

§. 2.

Solidas partes, ea voco corpora, quorum massulæ quantælibet sunt connexæ:

§. 3.

Fluidas vero ea corpora, quorum massulæ quantælibet sunt inconnexæ, mutua cohæsione a causa quacunque impedita.

§. 4.

Solidas definiunt aliâs quoque quæ propriis limitibus continentur, atque fluidas continent: fluidas vero è contrario, quæ alienis limitibus coerceri debent. Illas ergo vocant partes *continentes*, has *contentas*. Quæ veteribus dicuntur *impetum facientes* reducuntur ad fluidas, utpote majorem fluiditatis gradum, spirabilitatem & volatilitatem referentes.

§. 5.

Transitum tamen atque mutationem *fluidarum in Solidas* plurima testantnr phænomena: Primigenium embryonis, & continuatum per annos incrementi corporis augmentum, nutrimentum: Cutis, carnis, cartilaginis, imò & ossis, singulorum varia de causa ablatorum, deperditorum, regeneratio, restitutio: Lymphæ serique concretio gelatinosa, solidescens, tartarea, calcaria &c. Purpuræ sanguinis fibrosa, tenax concretio.

§. 6.

Vicissim vero *Solidarum* resolutionis, emollitionis fusionis atque *mutationis in fluidas* specimen haud unum præbet corpus nostrum,

ſtrum, tam in pathalogia, quam therapia. Oſſium e. g. in ſpina ventoſa, pædarthrocace, putrida, ſanioſa reſolutio ac conſumptio: ſubſtantiæ fibroſo-carneæ, membranaceæ, vaſculoſæ in ulceribus, maxime malignis exedentibus, venereis, cancroſis, diffluxio ichoroſa. Tumorum variorum, induratorum, excreſcentiarum &c. diſſipatio, earundemque particularum cohærentium, concretarumque reſolutio, quæ aliter fieri nequit, niſi ut fluiditatem adeptæ vel tranſpirare, vel in revehentes abſorberi canales debeant.

§. 7.

Confirmant utramque hanc metamorphoſin innumera triplicis, ſic dicti, regni, animalis, vegetabilis atque mineralis exempla, tum & plurimæ operationes chymicæ.

§. 8.

Sed perpetuo tamen, plus minus evidenti arctove *connubio junguntur* utræque, *ſolidæ* ſcil. & *fluidæ partes*. Nulla certe corporis noſtri vel ſolidiſſima eſt pars, quæ non pateat fluido permeanti, illudque in ſe receptum, per analyſin chemicam reddat. Nulla fluida, quæ ſolidis, in ea diffuſis atque ſuſpenſis, non referta ſit particulis, exemplo ſanguinis, lymphæ, ſalivæ, bilis, urinæ &c. Extra corpus noſtrum patet, quanta tartari copia inſit vino: quàm aqua, etiam puriſſima viſa taliſque per frequentes reddita deſtillationes, terram nihilominus ſervet individuum comitem.

§. 9.

Permeabilitatem hanc, de qua jam olim Hippocrates diſſeruit, corpori præſtant pori, interſtitia, ſinus, canaliculi atque canales varii, tanquam inſtrumenta & media tranſitus, paſſive utplurimum ſe habentia. Accedit vis & potentia movens varia, mechanica, hydroſtatica, hydraulica, aereo-elaſtica.

§. 10.

Infinitorum ejusmodi *motus inſtrumentorum*, ſimplicium atque compoſitorum *primarium* laudo *Cor*, antliam illam tam ob immenſas, quas exercet, vires, quam ob motus perennitatem, plane ſtupendam.

§. 11.

Expellit validissimus hicce musculus, non a Lovvero aliisque recentioribus demum, sed ab Hippocrate jam pro tali habitus, è mira fibrarum carnearum implicatione, sinistri maxime ventriculi spissiore ac validiore fibrarum agmine compositus, è thalamo suo sinistro *omnem* illam *sanguinis massam* sursum deorsumque ad omnes ac singulas corporis nostri partes vel remotissimas *quam efficacissime.*

§. 12.

Calculum hujus *potentiæ cordis*, sive Borellianum, sive Keilianum, sive Michelottianum, seu alium adsumamus, à nemine fortassis unquam indubitato determinabilem, hoc tamen assertum firmo stat talo: *Cor* sicut in principio vitæ primum, in fine ultimum est movens, ita *primarium* esse *instrumentum motus* tam *sanguinis* quam *omnium* corporis nostri *liquorum.*

§. 13.

Vires veró cordis insignes esse oportere, & quantitas sanguinis, quæ in homine adulto vegetoque ad viginti aliquot libras computatur, & partium tam solidarum quam fluidarum graves innumeræque resistentiæ, quas cor superat, aperte loquuntur. Confirmat aliqualiter insignis nisus atque vis, quos adhibere cogimur in replendis, mediante syringa anatomica, vel solis vasis arteriosis infra cor sitis, facto impulsu in aortam, quam vocant, descendentem, per materiam liquefactam, in via tam cito non concrescentem.

§. 14.

Arteriæ, quæ sanguinem, e sinistro cordis ventriculo expulsum ad partes deferunt sunt canales albicantes, validis tunicis, tendinea maxime & musculosa instructi, elastici, pulsantes, ramosi, valvulis destituti (si principium aortæ & arteriæ pulmonalis exci-

excipias) conoidei, à ſuo principio ex ampliore diametro in magis magisque anguſtiorem deſinentes, donec ultimis capillaribus extremitatibus, diverſorum ramorum inter ſe perpetuo communicantibus, intra partium quibus inſeruntur, ſubſtantiam terminentur in varios plexus, retia, glomeres, ſpirulas atque penicillos, vel in venarum aliorumque revehentium & abſorbentium canalium principia.

§ 15.

Reſiſtunt ipſæ *arteriæ impulſo cruori* ob parietum ſuorum robur & reniſum, figuram conicam, varias curvaturas & angulos, extremitatum anguſtias. Hinc quanto fit arteria ſucceſſive anguſtior, tanto celerius moveri oportet ſanguinem (per princip. Hydraul.) In ultimis tamen extremitatibus tanta non amplius vigere hæc celeritas videtur, quod ſanguinis plurimum per ramos laterales in toto arteriæ tractu & in fines ſv. ramulos innumeros capillares dividitur & abſumitur.

§. 16.

Sed *arteriæ* tamen vi ſua contractili ſimul *inſerviunt ſanguinis propulſioni*, ſive motui progreſſivo. Unde *motum* experiuntur, ſicuti cor, *Diaſtalticum*, ſanguinis receptivum, atque *Syſtalticum*, ejusdem propulſivum: Illum repletivum, qui tangitur in pulſu, dum cor in ſyſtole conſtitutum eſt, hunc contractorium depletorium, dum cor eſt in diaſtole.

§. 17.

Arteriæ venis *ſunt* & *pauciores* & *anguſtiores*, ſed tanto celerius in illis movetur ſanguis, ita ut totus ſanguinis circulus in homine adulto ac ſano decies quater vel quinquies circiter abſolvatur intra horam.

§. 18.

Gravitatio ac *impetus* propulſi *ſanguinis* ac *arteriarum* in genere *major* erit in trunco, ramis, trunco vel cordi propioribus,

arteriis

arteriis rectilineis, longis & per declive incedentibus (per princip. Hydroſtat. & Hydraulic.)

§. 19.

Ergo validus ſufficiensque fit *impulſus arterioſi ſanguinis in partes ultimato*; *nec debilis nimium*, qualis omnino & motui ſanguinis per partem progreſſivo & nutritioni & variæ ſecretioni officeret, *nec impetuoſus nimium* atque violentus, qualis congeſtionibus, ſtaſibus, dolori variisque anſam præberet incommodis.

§. 20.

Atque ſic patet quoque *maſſam humorum*, arterioſis hisce canalibus contentam, jugi agitatione, attritu, frictione, rotatione, *fluxilem* ſubactam, magis magisque *homogeneam*, *calidam*, *ſpirituoſamque effici*.

§. 21.

Id quod tanto magis requirebatur, quo *variis heterogeneis*, ramoſis, anguloſis, craſſioribus *particulis*, cum chylo affluis, e corde ſiniſtro prodiens adhuc *ſcatere ſanguis*, *ſuaque* ipſius *natura in varia* ſtaſeos ac corruptionis *vitia* pronus ſupponitur.

§. 22.

Conſtat enim tam ſynthetice, per elementa cibi potusque, nec non lymphæ ac venoſi ſauguinis ad cor reducis, quam analytice per chemiam, quod *ſanguis*, & ipſe arterioſus, ſeroſis, lymphaticis, *gelatinoſis* abundet particulis: nec paucis inſtruatur *ſulphureo-oleoſis*, inflammabilibus: Nec *ſalinis* alcalinis, volatilibus maxime ac urinoſis, careat, paucis admixtis *terreis* ac *alcalinis fixis*. Litem illam *de acido ſanguinis* jam non tango.

§. 23.

Arterioſus autem *præ venoſo ſanguine hoc* ſibi vindicat *peculiare*, ut exaltato magis, coccineo, colore rutilet, magis caleſcat, extra

&

& intra corpus brevi in fibrosas massas solidas congrumescat. Unde paucus ille qui in demortuorum, sicca morte peremptorum, arteriis reperitur sanguis ordinario in grumos & fibras coalitus, venosus autem observatur fluidus; Ipsi etiam polypi, in arteriis reperiundi, solidiores atque tenaciores observantur ordinario, quam qui delitescunt in venis.

§. 24.

Unde *fluidior*, ob serum quod vasa lymphatica infundunt ei, dilutior, temperatior respectu caloris, agnoscitur quidem *venosus sanguis*; *Arteriosum* tamen *mobilitate* non *superat*, etiam respectu substantiæ, quæ ob globularem figuram & validissimum propulsionis impetum pernicissime agitatur tam verticoso intestino, quam progressivo motu. Imo vero ipsæ venæ, juxta alia motus adminicula, socias tantum non ubique arterias habent, ut ab arteriis pulsantibus motumque communicantibus sanguis venosus propellatur.

§. 25.

Jam si *vitium* sit vel *in arteria*, vel in *sanguine*, vel in *motu*, vel in *parte*, cui arteria inseritur, diversos affectus præternaturales oriri necesse est. E quorum copiosa sobole *Inflammationem* pro themate præsentis dissertationis selegi.

§. 26.

Inflammatio est morbus intemperiei calidæ, cum partis affectæ tumore, rubore, calore, dolore, ortus à sanguinis, arteriosi potissimum congestione, infarctu, stasi, exrravasatione, fervore, in omnibus corporis partibus, quæ vasis sanguineis donantur, oriri aptus.

§. 27.

Subjectum igitur, *cui inhæret inflammatio*, constituere possint solentque omnes membranæ ac tunicæ, glandulæ, musculus, visceris parenchyma, vasa & canales omnis generis, ipsissima etiam

vaſa ſanguinea, nervus, tendo, ligamentum. De cartilagine vero ac oſſe minus prædicari ſolet poteſtque inflammatio; uti & de partibus fluidis efficienter potius, quam formaliter, & improprie prædicatur. Unde ſauguis dicendus potius eſt calidus, fervidus, inflammatorius, quam inflammatus. Nullibi tamen notio inflammationis medica in ſenſu phyſico ſtricto eſt accipienda.

§. 28.

Ramuli vero *arteriarum minimi*, qui in ſtatu naturali portione ſanguinis purpurea & colore rubro pariter deſtituuntur, ac liquor aliquis, abunde coloratus, in capillaribus tubis vitreis colorem amittit, *in ſtatu* hoc præternaturali *inflammatorio dilatantur*, ampliantur *&* denſiorem, ſolidiorem *purpuream ſanguinis portionem* extraordinarie *recipiunt*, exemplo tunicæ oculi teſtisque albugineæ, inflammatarum.

§. 29.

Inflammatio alia eſt diffuſa, ſuperficialis, alia concentrata, profundior: Illa *eryſipelacea*, *rhevmatica*, hæc *phlegmonodes*, *apoſtematodes*. Alia *benigna* ratione tolerantiæ ac eventus: alia *maligna*, moleſtior, periculoſior, *gangrænoſa*, *cancroſa*, *carbunculoſa*, *petechialis*. Alia *ſimplex*, mere ſanguinea, alia *compoſita*, accedente multa ſeroſoi choroſa colluvie. Alia *externa*, alia *interna*, in partibus vel ex-vel internis. Alia *ſine*, alia *cum febre*. Alia *ſtabilis*, fixa, alia *vaga*, periodica & recidivans.

§. 30.

Signa diagnoſtica generalia illis ipſis phænomenis conſtitutivis (§. 26.) comprehenduntur. Ita vero ſe excipiunt ordinario, ut, facta ſtaſi, (§. 33.) tumorem rubor & ardor ſubſequantur, dolorque vel pungitivus, vel lancinans, vel pulſatorius, brevi ſubjungatur. Signa ſpecialia diverſarum inflammationis ſpecierum, & in diverſis partibus occurrentis, è §, 29. partim petenda, partim è ratione ſitus, connexionis & actionis cujuslibet partis internæ affectæ colligenda ſicco heic pede tranſeo, ad prolixitatem evitandam.

§. 31.

§. 31.

Causæ remotæ proegumenæ ac procatarcticæ, è censu rerum natural. non natural. & præternaturalium potiores hæ sunt: *Ætas* infantilis, respectu dentitionis, juvenilis, in ordine ad vigorem fervidum: *Temperam.* sanguineum, cholerico-sanguineum: *Dispositio hæreditaria*, in erysipelatosis, arthriticis, nephriticis manifesta: *Aër* fervidus, nec non intense frigidus, ille sanguinem vehementer commovens, incendens, hic incrassans, figens, fibras solidorum stringens, destruens. *Cibus & potus calefaciens*, aromaticus, spirituosus, quantitate & qualitate peccans. *Frigidus potus*, æstuante corpore ingurgitatus, subitas inferens stases. Quorsum & spectant *glaciales* illæ, frigidissimæ, magnatum *cupediæ*. *Affectus animi*, ira, excandescentia, terror. *Motus corporis* nimius, exagitans, vi impellens sanguinem, idemque deficiens. Vita deses, incrassationi & stasi sanguinis favens. *Transpiratio*, sudor, *hæmorrhagia narium*, *fluxus mensium*, *lochiorum*, *hæmorrhoidum*, *fonticulorum*, *ulcerum antiquorum*, *suppressi*. *Evacuationes nimiæ*, subitaneæ, sive spontaneæ, sive artificiales sanguinis serique. *Plethora*: *Injuriæ externæ*, contusio, vulnus, spina infixa: *Acria* rosiva, caustica, *extus & intus* applicita: Sinistra medicatio & *suppressio febris intermittentis*: *Obstructiones*, *Tumores*, *Spasmi*, inæqualem sanguinis circulum inferentes.

§. 32.

Causa materialis proxima est sanguis arteriosus copiose & impetuose congestus, stagnans in minimis arteriæ extremitatibus, effusus tandem in interstitia & poros affectæ partis veram efficiens stasin; Multo igitur majore copia & celeritate influus atque accumulatus, quam qui, vel ad nutritionem & secretionem expediat, vel revehentibus vasis debite satisque cito possit absorberi.

§. 33.

Stagnationem sanguinis appello, quando is multo lentius ac impeditius per vasa, capillaria maxime, progreditur. *Stasin* vero cum penitus subsistit, detinetur, quiescit, sive intra, sive extra vasa.

§. 34.

Causam efficientem proximam modumque sic mihi concipio: *motus* ille vitalis, circulatio sanguinis *vel intenditur*, augetur, vi cordis & arteriarum undecunque aucta movendi sanguinis mole, orgasmo, spasmodicis circa viscera, aut majora vasa, constrictionibus, propellitur ita sanguis copiosius atque velocius in partium substantiam, incalescit ipso hoc motu intensius, infarcit, distendit, obstruit alios atque alios tubulos, è stagnatione stasin (§. 33.) incurrit & corruptionem, denique putrescentiam; Hinc tumorem, ruborem, calorem, dolorem non potest non inferre. Sic in hydraulicis vergit impetus & directio liquidi, per consuetos canales recta pergere prohibiti, in canales laterales atque tubos apertos, & eò maxime determinatur, ubi minimam invenit resistentiam. Talisque modus est per ὦσιν, s. expulsionem, veteribus dictam.

§. 35.

Vel in parte affecta *stimulus est*, spina infixa, sive intus sit genita, in partem decumbens, sive foris illata, quæ solutionem continui aut intentat, aut efficit, extra vasationem sanguinis causat, circulationem turbat, æquilibrium humorum magis magisque tollit, nervos & fluidum animale commovet, stimulat, sicque motum cordis ac arteriarum provocat auctiorem. Unde (per principia hydrostat. & hydraul.) æquilibrato fluido sanguineo in tubulis licet inclinatis, incurvis, inversis, & diffuso in canales jam magis expansos & patentiores rubor & tumor circa locum stimuli exoriuntur, id vero quod jam extra vasa erupit, nisi resorbeatur aut dissipetur, suppurationem, vel ichorescentiam, vel putredinosam incurrit corruptionem. Veteribus hic modus, ἕλξις, tractio, dicitur.

§. 36.

Hæ causæ (§. 34. 35.) persistentes, vel sponte, vel remediorum usu viam sibi denique faciunt, ut orificiis atque canalibus successive magis dilatatis, absorbeatur & *insensibiliter resolvatur* congestus sanguis omnis, vel saltem mobilior subtiliorque pars, remanente

nente *fixiore*, terrestri, glutinosa *parte*, sensim *induranda* in scirrhum. Si ingravescant eædem causæ, summum inducunt inflammationis gradum, fibras canalium vehementer distendunt, perrumpunt, sanguinem ac lympham stagnantes & effusos deducunt, pro horum indole, vel sulphurea magis atque blanda, vel salina, acriore, corrosiva, mox in *emollitionem apostematicam*, mox in ulcerosam erosionem, mox in corruptionem gangrænosam, mox in depascentiam cancrosam, quin & putredinem sphacelosam.

§. 37.

Febrem in plerisque inflammationibus accendi non miror, cum motus, intestinus & progressivus, atque calor sanguinis adaugeantur, solidorum oscillationes provocentur & stimulentur, secretiones atque excretiones turbentur, atque sic *vel* antecedenter in massa humorum, aut in solidis aliqua niduletur causa, quæ crasin & æquilibrium humorum turbat, solida stimulat, spiritus animales concitat, quæque in partem denique quandam, sive externam, sive internam decumbit: *Vel* ex ipsa parte inflammata portio sanguinis ac lymphæ, fervidioris, acris, putrescentis, in communem sanguinis massam revehatur, mediantibus venis sanguineis atque lymphaticis.

§. 38.

Cur autem *inflammationes* erysipelaceæ, phlegmonodæ, inprimis vero arthriticæ ordinario saltem *occupent extremitates* corporis nostri, sive artus? plures possunt esse rationes. Notum est (per hydrostat. & hydraul.) liquida tanto magis gravitare in fundos vasorum, quo canales sunt longiores & altiores: respectu igitur arteriarum, quæ per artus decurrunt longioribus truncis, major erit pressio partium, quibus inseruntur, respectu verò venarum tanto difficilior per acclivia sanguinis reditus atque adscensus. Variis insuper externis injuriis atque causis exponuntur magis obvii artus, ad inflammationem disponentibus: e. g. labori, plurimum sanguinem arteriosum, invitanti & refrigerio, stasibus faventi. Tum quoque in artubus & peripheria corporis tantum ex arterioso san-

guine non impenditur adſecretiones, ac vel in capite, vel intra corpus, atque ſic arterioſus ſanguis majori copia virium integrarum ad partes defertur.

§. 39.

Sed & ipſa *inflammatio internarum* corporis *partium*, viſcerum maxime ac tunicarum, eſt multo *frequentior*, ac vulgo videtur. Nec abs Henr. Screta accuſatos in his modos & gradus inflammationis adeo exſibilandos eſſe, uti Schelhammero videtur, cum authoribus Hiſtoriæ morborum Uratislavienſium judico.

§. 40.

An *natura* alio, quam hactenus explicito mechanico modo, ſcil. *per* intentionem atque *certum* ſibi *propoſitum finem* moraliter *concurrat*, atque ſic vera proxima ſit inflammationum cauſa, jam non diſputo? quamdiu tamen cauſæ phyſicæ & mechanicæ ſuppetunt manifeſtæ, in his potius acquieſcendum, quam ad abſconditas, obſcuras, difficiles dubiasque confugiendum cenſeo.

§. 41.

Prognoſis inflammationis in genere huc redit: vel *reſolvitur*, diſſipatur ſucceſſive: vel *ad ſuppurationem* & abſceſum *tendit*; vel exſiccatur & *indureſcit*: vel *putredinoſe corrumpitur* & *ſphacelatur*. Primus modus eſt optimus, alter tolerabilis, pejor tertius, peſſimus quartus. Quo pars inflammata ſtructuræ magis eſt membranaceæ, vaſculoſæ, nerveæ, functionis nobilioris, & debilioris: quo juncta febris continua, acuta, gravior: quo partes contiguæ, aut functione correſpondentes ſunt majoris momenti, eo gravior atque periculoſior eſt inflammatio. Alia paucorum dierum decurſu vel reſolvitur, vel ſuppuratur: alia diutius perſtat, ſæpe etiam evanuiſſe viſa ex improviſo recurrit & tunc in pejus ordinario ruit. Foris intro verſa, malum, intus foras, bonum. Specialem abſceſſus, ulceris, gangrænæ, ſcirrhi, ſphaceli &c. prognoſin transmitto.

§. 42.

Therapia has ſuppeditat indicationes: 1) Reſolvere, diſcutere, diſſipare Stagnationem atque Staſin. 2.) Congeſtionem afſluxum

fluxum ulteriorem, nimium impedire. 3.) Si resolutio sit irrita, emollitionem, coctionem, maturationem promovere. 4.) Pus coctum tempestive educere. 5.) Abscessum mundificare & tandem consolidare. 6.) Corruptionem putredinosam in gangræna, sphacelo &c. detergere, consumere, tollere & denique cicatricem obducere. 7.) Exsiccationem scirrhosam, si fieri possit resolvere, imminuere, aut intra limites saltem continere. 8.) Symptomatibus urgentibus, dolori, spasmo, vigiliis &c. occurrere.

§. 43.

Amplissima foret omnium harum ac singularum indicationum deductio & excussio, limites propositos transiens, ideoque *ad binas illas primas & primarias (42.)* duntaxat *attendere animus est.*

§. 44.

Neque circa *modum agendi resolventium* medicamentorum physico-mathematicum desudare volo, quod hac demum septimana in disp. inaugurali Weisiana, de Resolutione massæ sanguineæ p. n.li id jam sit actum. *Resolutio* autem stagnationis atque staseos (§.33.) sanguinis, *respicit vel* massam sanguineam in genere, Spissiorem, minus mobilem: Vel sanguinem in specie, arteriarum ultimis canaliculis impactum, lentius progredientem aut plane subsistentem, (§. 34. 35.) extravasatum, corruptum.

§. 45.

Resolventium internorum & externorum classem nomenque heic subeunt omnia ea, quæ tenuibus, subtilibus; *aqueis* diluentibus; *salinis* incidentibus: *sulphureis* expansivis, actuantibus: *terreis* & *terreo-alcalinis* absorbentibus, præcipitantibus gaudent particulis. Spectant huc sic dicta *aperitiva*, *diaphoretica*, *diuretica.* In ordine & tempore executionis vero primam hanc indicationem aliquando antevertit secunda (§.42.) cum scil. plethora, motus congestorii & nobilioris cujusdam internæ partis conditio requirunt promtissimam ulterioris infarctus amolitionem.

§. 46.

§. 46.

Resolventia interna sunt: Herbæ scord. Hyssop. Chærefol. (recentis maxime) melisf. Hed. terr. Veron. Flores bellid. min. Hyperic. Hb. c. fl. arnicæ: Radices ari, V. aperient. Hirundinar. Angelic. Carlin. Pimpinell. min. Scorzon. Qualia in forma apozematis vel decocti possunt propinari. Cortex cascarillæ: Crocus, Camphora, sem. card. bened. & Mariæ, Castoreum, sanguis hirci, mumia, sperma ceti. Salia media, e. g. Nitrum, Tart. Vitriolat. Arcan. dupl. Terr. foliat. tart. Item salia alcalina fixa per incinerationem parata. Spir. & sal volat. C. C. Liquor. C. C. succin. Spir. sal. ammon. mixt. simpl. Lud. &c. Cinnab. antim. & nativ; rectif. Specificuum ceph. mich. Lap. cancror. pp. mater perl. pp. Conch. pp. Antim. diaph, Pulv: pannon. r. Lap. cancr. acido citri. vel aceto destillato saturati.

§. 47.

Resolventia externa: Herbæ Serpill. Origan. Rorismar. Majoran. Hyssop. Rutæ, Salviæ, melisf. absinth. sabin, Flores sambuc. Lavend. Melil. Chamomil. Radix ir-flor. & omnes §. 46. nominatæ. Cortex medianus sambuci, Crocus, Camphora præcipue. Farina avenacea, Furfures, sal culinar. Baccæ junip. Lauri. Myrrha, Olibanum. Applicantur parti inflammatæ in *sacculis siccis*, vel *humidis*, & *epithematibus* calidis, in vino simplice, vel aqua calcis vivæ remixto coctis, vel & in *cataplasmatibus*. Spiritus vini camphoratus, spirit. matrical. Sapo venetus. Emplastra, diaphoret. Myns. De ranis c. merc. vig. De sperm. ceti & ranar. De melil. Diachyl. c. gumm. ceratum de gummi ammon. Præcipue si his emplastris remixta sit camphora.

§. 48.

Variis commiscentur & interpolantur hæc *resolventia* medicamentis aliis: mox *tonicis*, leniter *adstrictivis*, mox *emollientibus*, externis: mox *temperantibus refrigerantibus*, *internis*. Quæ vero potentia sunt calida, extus magis conveniunt, intusve cum grano

salis

ſalis ſunt propinanda. Emplaſtrorum quoque reſolventium, niſi probe camphoratorum, vis directa reſolvens tanta non eſt, quanta emolliens.

§. 49.

Internum camphoræ uſum, in ſubſtantia ad unum, vel duo grana in adultis, cum reliquis abſorbentibus diaphoreticis fixis & nitroſis ſingulo octihorio, per unum alterumque diem, adhibitæ in inflammationibus internis, febribusque inflammatoriis tametſi reformident nonnulli medici, ratio tamen & experientia magni faciendum confirmant, dummodo ſub debitis adminiſtretur cautelis.

§. 50.

Alteri indicationi (§. 42.) quæ ſcil. congeſtionem, adfluxum ulteriorem nimium impedire præcipit, *ſatisfaciendum* eſt 1.) *Evitatione* ac remotione *cauſarum* procatarcticarum §. 31. recenſitarum, & *ſubſtitutione* è contrario *diætæ* ac regiminis appropriati. 2.) *Depletione*, imminutione ſanguinis. 3.) *Conſtrictionum* ſpasmodicarum, quæ circulum ſanguinis impediunt ac inæqualem efficiunt, *relaxatione*. 4.) *Sanguinis* ſulphurei, orgaſtici *contemperatione*, refrenatione. 5.) *Aliarum* à parte inflammata *remotarum*, *vellicatione* & eo facta revulſione.

§. 51.

Singulas haſce indicationes (§. 50.) data opera proſequar. Quoad primam. *Aer* & *calor* externus, quantum licet, in juſtam redigatur temperiem, evitando utrumque extremum, exceſſus & defectus. *Cibus* & *potus* tenues, diluentes, temperantes ſunto è ſpinachia, beta, lupulo, endivia, pomis, pyris, rad. Scorzon. Cremore tenui avenæ, hordei, chærefolio recenti, radicibus ſeleri, Petroſelini, ovo ſorbili, jusculis carnis bubulæ, gallinarum tenuibus, ſucco citri acidulatis. *Acidorum* enim temperatorum *virtus* egregia *temperans* non modo eſt, ſed & *reſolvens*. Craſſus, plenus, calidus, aromaticus, ſalſus exulet victus. Potus ſit aqua pura fon-

tana, vel cocta cum rad. gramin. ſcorzon. acetoſæ, hordeo crudo, paſſulis min. Floribus tiliæ, ſem. fœnic. Cremor. tart. Flavedine citri recent. Cereviſia tenuis, probe defœcata. Quantitas aſſumendorum ejusmodi liquidorum multo ſuperet quantitatem ſolidorum. *Animi corporisque* debita *tranquillitas* conſervetur. *Naturalium excretionum*, transpirationis, urinæ, alvi &c. *progreſſus* liber procuretur.

§. 52.

Secunda, *depletionis*, *indicatio* vel locum inflammatum reſpicit ipſum, vel maſſam humorum in genere. Illa eſt *derivatoria*, hæc *revulſoria* depletio. Derivantia in parte affecta, vel proxima ejus vicinia applicita ſunt ſcarificationes, hirudinum applicationes, venæ ſectio, apophlegmatismi. Revellunt & deplent eadem, adhibita loco, à parte affecta remoto. Sic enim utrinque ſanguis, quantitate imminutus, non modo redditur aptior ad motum per vaſa & partes progreſſivum, ſed in depletione revulſoria quoque invitatur ad locum revulſionis copioſior, ob lumen, quod in hydraulicis vocant, apertum, & minorem reſiſtentiam ibi procuratam. Per derivationem vero ſanguinis & humorum ſtagnantium portio, canaliculos infarciens atque diſtendens educta liberiorem pariter ſanguini reliquo transpreſſionem & circulum conciliat, atque canaliculis motum tonicum reſtituit.

§. 53.

Cum vero, per *derivatoriam* hanc *depletionem*, humorum directio & decubitus ad partem affectam aliqualiter invitetur, hanc *præcedere debet depletio revulſoria* & ſufficienter evacuatoria, *vel* & ipſa *derivatoria depletio repeti aliquoties*, & inflammatio in locum vicinum ignobiliorem invitari. In gravi ophthalmia interna e. g. venæſectio pedis revulſoria, aut brachii, deinde demum derivatoria venæ jugularis externæ incollo, vel angularis in cantho interno oculi, vel frontalis, imo ophthalmoxyſis, (de qua olim Dn. Præſes diſputationem edidit.) ſive ſcarificationis ſpecies in interna palpebrarum tunica inſtituendæ, recte ſibi invicem ſubordinantur.

Quan-

Quantum vero tunc ſanguinis hac operatione repetita fuit ſubdu-ctum, tantum quoque deceſſit congeſtionibus internis, quantoque plus poſthæc ipſæ intumeſcunt & inflammantur palpebræ, quod quidem non ſemper fit, tanto magis liberantur vaſa tunicarum oculi internarum & externarum.

§. 54.

Has tamen *depletiones revulſiorias* in *principio magis* & tem-peſtive, ſub ipſo congeſtionum molimine, inque ſtatu plethorico, vel ſanguinis lentore, magis locum habere ratio pariter ac experien-tia dictitat. Aliâs enim per intempeſtivas, ſeras, immodicas venæ-ſectiones vel ichor putredinoſus, purulentus corruptæ partis inflam-matæ in maſſam ſanguineam revocatur & reſorbetur copioſius, vel ipſa quantitas ſanguinis nimium exhauſta non ſufficit amplius ſupe-randis obſtructionibus & atterendis atque reſolvendis ſtaſibus, ipſæ-que vires improvide conteruntur.

§. 55.

Unde *venæſectionem in acutis*, inflammatoriis, exanthemati-cis malignisque febribus nonniſi intra primum triduum feliciter ce-dere cordati teſtantur medici, nimiam vero & in ἀκμὴν uſque morbi protractam, vel repetitam, non inutilem modo, ſed & pe-riculoſam atque funeſtam dolenda ægrorum ſtrages prodit.

§. 56.

Depletioni directæ ſuccenturiatur & hæc *indirecta*, quæ, *ap-plicito* ſemel iterumque *clysmate* emolliente, leniter ſtimulante, al-voque ſic aperta liberaque ſervata procuratur. Quamvis enim la-xantium, purgantium, proprie ſic dictorum, uſum in externis ne qui-dem inflammationibus gravioribus, niſi deterſivum, minimeque ſti-mulantem, multoque minus in caſu internæ inflammationis tantum abeſt ut approbem, ut perſuaſiſſimus ſim potius, veteri hac, imo multis adhuc medicis, exteris maxime, in hunc usque diem fami-liari methodo plurimos ad orcum ablegari patientes; Tamen alvi ſupra memorata emollitio blandiſſimaque ſubductio nullum plane

metum incutit, quin potius liberiorem maſſæ ſanguineæ circulum atque tranſitum conciliat per innumera illa inteſtinorum vaſa ſanguinea, jam minus preſſa diſtenta impedita.

§. 57.

Tertiam indicationem (§. 49.) ſcilicet *conſtrictionum* ſpasmodicarum, *relaxationem* efficiunt *temperantia, refrenantia, antiſpasmodica, nervina, anodyna*, lenia, inprimis nitroſa, cinnabarina, caſtoreata, ſal vol: ſuccini, Liq. C. C. ſuccinat. Specif. ceph. mich. Pulv. March. Sem. 4. frig. Semen card. mar. pap. alb. Extracta pœon. Rutæ, Papav. err. Theriaca cœleſtis. *Opiatorum* tàmen in inflammationibus internis *vel nullus*, *vel providus* debet *uſus* eſſe. Diæta abſtemia, tenuis, & quæ ſtatim ſubſequentur reliquæ duæ indicationes (§. 59. 60.) cum hac tertia ſcite jungi debent.

§. 58.

Conſpirare cum tertia hac indicatione videtur illa methodus & ſtratagema quorundam Practicorum, qui ſedatis per *refractum corticis peruviani*, aliis adpropriatis remixti *uſum* motibus congeſtoriis atque paroxyſmis febrilibus, in ipſis febribus acutis inflammatoriis, motus illos ſpaſmodicos conſtrictorios (§. 31. 34.) & orgasmum ſanguinis (§. 34. 59.) compeſcunt, atque ſic reliquis reſolventibus temperantibusque medicamentis, conjungendis & ſubjungendis majorem parant energiam.

§. 59.

Ad *Indicationem quartam* (§. 50.) nempe *ſanguinis* ſulphurei, orgaſtici, expanſivi, impetuoſi *temperationem* pertinent: *Diluentia* (§. 45.) *aquea* copioſa: *Figentia*, acidula, ac acida, refrigerantia. *Potus aqueus* frigidiuſculus, aquarum mineralium temperatarum e. g. acidularum Tainacenſium; *Emulſiones* è ſeminibus frigidis, amygd. dulc. Serum lactis, Nitrum cryſtallinum, tabulatum, Arcan. dupl. Tartar. vitriol. T. ſal. eſſent. acetoſel. Succus citri, pulpa mali punic. acidula, Cremor tart. Spir. Salis, Vitrioli, Eſſent. nitri dulc. Liq. anod. min. H. Sirupi berber. Granat. Corall. Acetos.

citri,

citri, Rubi id. Nymphææ. Alcalina terrea. Lap. cancr. pp. mat. perl. pp. C. C. phil. calc. &c.

§. 60.

Quintæ denique indicationi (§. 50.) Nimirum *aliarum*, à parte inflammata remotarum *vellicationi* & *ſtimulo* efficiendis, & procurandæ hinc revulſioni ſerviunt: *Suppoſitoria*, *Rubefacientia*, *Frictiones* & *Ligaturæ* aſperiores, *ſuppedanea* & *Epicarpia* acria, ſtimulantia, inprimis autem *veſicatoria*: Ulcerum antiquorum, fonticulorum, ſi fuerint exſiccata, revocationes & recrudeſcentiæ procuratæ per acria cathæretica, ſtimulàntia: *Setacea.* Hæc enim omnia partim alliciunt ſanguinem, lympham ſpiritusque ad partem, cui adplicantur, & conſequenter revocant aliquantum à parte affecta inflammata, ut hæc ſubinde liberetur, & inflammatio ad locum, artificio hoc paratum ignobiliorem divertat; partim vero magnæ, aliquandiu plorantis ſeri purisque acris, copiæ, novo hoc emunctorio, paratur exitus.

§. 61.

Neque locus, neque tempus, cujus arctis includor cancellis, permittunt, ut *veſicatoriorum inſignem uſum*, ab aliis magnæ celebritatis medicis exſibilatum, multis rationibus atque obſervationibus tuear atque vindicem. Sufficit vel ſolum experientiæ teſtimonium, quo convincimur, in variis motibus congeſtoriis, ad caput, pectus &c. in ſtricturis ſpasmodicis dolorificis multifariis, quæ ſtagnationes atque ſtaſes ſanguinis habent pediſſequas, imo & in inflammationibus internis veſicatoria effectus edere plane egregios, è §. 60. facile explicandos.

§. 62.

Setaceorum pariter, auricularum lobis trajectorum & in manatione purulenta diu ſervatorum efficaciam in variis oculi & palpebrarum affectibus inflammatoriis, ulceroſis, nubeculis &c. ſummis effert laudibus Dn. Præſes, frequentiſſima convictus experientia. Utitur Is in hunc finem teneris eſulæ radicibus, corticali ſua membrana obtectis, recentibus, ſi haberi poſſint, vel ſaltem non plane exſuccis nec fragilibus, illasque lobis auricularum transfixas

quotidie bis, terve, reciproco itu redituque trahi præcipit. Unde lobulorum aliqua consequitur inflammatio, dehinc satis copiosa suppuratio, subinde & abscessus circa aurem externam, magno oculi præsidio ac levamine.

§. 63.

De *rubefacientibus* & attrahentibus illis *suppedaneis* è fermento pistorum, ruta recenti concisa & contusa, rad. raphani rustic. rasa, sem. sinap. & aceto impastatis, plura dicere supersedeo, tanquam in vulgus notis.

§. 64.

Apophlegmatismos §. 52. allegatos, f. medicamenta lympham viscidiorem, salivam tenacem incidentia, eiusque copiosiori famulantia excretioni, in stasi mere sanguinea non æque, ac mixta serosa & in illis quidem casibus potissimum, scopo derivatorio, locum habere, ubi subjectum morbi est in illis partibus capitis internis externisve, quæ glandulis, salivam mucumque fundentibus sunt propiores, quilibet facile perspiciet. Quid vero apophlegmatizonta valeant in coryza, oculorum affectibus, aliisque stasibus leviter inflammatoriis tonsillarum, glandularum submaxillarium, parotidum &c. praxis abunde testatur.

§ 65.

Denique ne videar turpiter oblitus illius inflammationum dissipationis, quæ per, sic dicta obtinentur, *repellentia*, paucis hæc moneo: Primo me jam injecisse mentionem (§. 48.) tonicorum, leniter adstrictivorum, quæ resolventibus, usu externo, mox commisceri, mox interpolari possint debeantque, quibus scil. mediantibus & rapidior sanguinis in affectam partem adfluxus reprimatur, & canalium nimis distentorum constrictio, contenti vero stagnantis propulsio procurentur: Secundo minus tutum esse usum repellentium stricte sic dictorum, fortiter adstringentium, frigidorum in vera stasi inflammatoria: Tertio tamen eundem esse tutiorem ac convenientiorem in inflammatione, quæ fit per ὦσιν quam quæ per ἕλξιν (§. 34. 35.)

§. 66.

§. 66.

Sic *quanto tutior* eſt atque præſtantior *præſervatio repulſoria* metuendæ ac fientis inflammationis, e. g. in punctione bulbi oculi, ſ. caſu facta, ſ. ſtudio, in operatione cataractæ, hypopii &c. aut in ſpina cuidam parti infixa; *tanto ſuſpectior* eſt & periculoſior *repulſio* criticæ, conſuetæ, ab internis ad peripheriam vergentis, aut defixæ & penitus formatæ cujuscunque externæ *ſtaſis inflammatoriæ.*

TANTUM.

